

UKRAYNA-RUSYA SAVAŞI'NI REALİST VE SOSYAL İNŞACI (KONSTRÜKTİVİST) TEORİK ÇERÇEVEDE ANALİZ ETMEK

Deniz DİNÇ*

ÖZ

Rusya'nın Ukrayna'yı işgaliyle ortaya çıkan savaşın nedenlerini tarihsel kökenleriyle araştıran bu çalışma, uluslararası politikanın iki önemli teorik perspektifinden yararlanmıştır. Neorealist ve Sosyal İnşacı teorileri kullanan bu makale, birbirine zıt sonuçlara ulaşan farklı teorilerle savaşın nedenlerini açıklamaktadır. Tarihsel olarak Ukrayna ve Rusya tarih anlatılarının farklılığını ve gerilimlerini gösteren bu çalışma, milliyetçi söylemlerin nasıl farklı tarihler oluşturduğunu göstermektedir. Birbirine karşıt olarak gelişmiş iki farklı milliyetçi tarih söylemi savaşı yaratan tarihsel yapısal koşullardan birisidir. Bu makale Neorealist perspektiften NATO ve Batılı ülkelerin kışkırtmalarının Rusya'yı savaşa sürüklediğini belirtmektedir. Bir diğer yandan ise bu çalışma, Konstrüktivist perspektiften Putin yönetiminin subjektif güvenlik algısıyla savaş alternatifini seçtiğini ve savaşın ortaya çıkmasından aktör bağlamında sorumlu olduğunu vurgulamaktadır. Sosyal yapı ve Aktör odaklı iki farklı perspektiften savaşın sebeplerini araştıran bu çalışma, sosyal gerçekliğin iki boyutunu da anlama girişiminde açıklamalar getirdiği için özgün bir bakış açısı sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Neorealizm, Konstruktivizm, Rusya, Ukrayna, Tarihsel Hikâye.

ANALYSING THE UKRAINE-RUSSIA WAR IN A REALIST AND CONSTRUCTIVIST THEORETICAL FRAMEWORK

ABSTRACT

This study, which investigates the causes of the war through its historical roots that emerged with the Russian invasion of Ukraine has benefited from two important theoretical perspectives of international politics. Applying Neorealist and Social Constructivist theories, this article explains the causes of war with different theories that reach contradictory results. This study showing the differences and tensions of the historical narratives of Ukraine and Russia, demonstrates how nationalist discourses create different histories. Two different nationalist historical discourses developed in contrast to each other are one of the historical structural conditions that created the war. This article states that from a Neorealist perspective, the provocations of NATO and Western countries dragged Russia into the war. On the other hand, this study emphasizes that from a Constructivist perspective, the Putin administration chose the war alternative through a subjective security perception and that the administration is responsible for the outbreak of the war in the context of the agency. This study, which investigates the causes of war from two different perspectives focused on social structure and agency, offers a unique perspective as it attempts to understand both dimensions of social reality.

Keywords: Neorealism, Constructivism, Russia, Ukraine, Historical Narrative.

Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 06.01.2023; Yayına Kabul Tarihi: 28.05.2023

* Yar. Doç. Dr. Deniz Dinç, Uluslararası Fırat Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü, Girne (KKTC); ORCID: 0000-0001-7894-0439, E-posta: denizyeniden@gmail.com

Giriş

Bu makalede Rusya'nın Ukrayna'yı işgalini, Realist ve Sosyal İnşacı (Constructivist, Konstrüktivist) yaklaşımlar üzerinden değerlendirilecektir. Elbette bütün teoriler sosyal gerçekliğin bir bölümünü anlamlandırma kapasitesine sahiptir. Ancak var olan sosyal gerçeklik farklı teorilerin aydınlatıcı sezgileriyle daha açıklayıcı hale dönüşür. Bu yüzden Ukrayna-Rusya savaşı bağlamında birbirine karşıt argümanlar geliştiren Realist ve Sosyal İnşacı uluslararası ilişkiler teorileriyle Rusya'nın Ukrayna'da başlattığı savaşın dinamiklerini anlamlandırmaya çalışacağım. Birbirinden çok farklı analiz sonuçları getirmeleri sebebiyle bu iki teoriyi özel olarak kullanmayı tercih ettim. Realizm özellikle Neorealist yorumuyla bu çalışmada kullanılmıştır. Konstruktivizm ise Anarşi'lerin çokluğu bağlamında anlamlandırmaya çalışılmıştır. Dolayısıyla temel olarak John Mearsheimer ve Alexander Wendt'in düşünceleri ışığında Realist ve Sosyal İnşacı teoriyi Ukrayna savaşı bağlamına oturtmaya çalıştım. Böylece yapısal ve aktör odaklı iki farklı teorik bağlama ulaşarak bu çalışma, sosyal gerçekliğin tüm boyutlarını savaş nedenleri bağlamında açıklayıcı zeminde tartışırma olanağı sunacaktır.

Üç ana bölüme ayrılmış olan bu çalışma sırasıyla "Tarihsel" olarak Ukrayna ve Rusya geriliminin kökenlerine değinerek günümüzdeki çatışmayı açıklamaya çalışacaktır. Günümüzdeki çatışmanın ve gerilimin tarihsel mirası bize bugünü anlamamızda yoğun imkanlar sağlayacaktır. Bu çalışmanın ikinci kısmında "Neorealist" teorinin Rusya-Ukrayna Savaşı'nın çıkmasında Batı'yı sorumlu tutan iddialarına yer verilecektir. Üçüncü ana başlıkta ise "Sosyal İnşacı" perspektiften Putin yönetiminin kendine has subjektif güvenlik algısının nasıl oluştuğunu analiz edeceğim. Sonuç bölümünde ise savaş bağlamında tartışılan iki teorinin karşılaştırmalı olarak sosyal gerçekliği açıklama kapasiteleri değerlendirilecektir.

Tarihsel açıdan Ukrayna ve Rusya Gerilimi

1991 yılında Sovyetler Birliği'nin dağılması sonucu bağımsızlığını kazanan Ukrayna birçok açıdan Rusya ve Batı ülkeleri arasında hegemonya çekişmesine sahne olmuş coğrafi olarak büyük bir fay hattında bulunmaktadır. Dinyeper nehrinin doğusu ve batısı bu bölünmüşlüğü aynı zamanda simgelemektedir. Dinyeper nehrinin doğusu etnik açıdan Rus, dini açıdan Ortodoks kilisesinin etkisi altındayken, batı tarafında ise dinsel açıdan Katoliklik ve Ukrayna etnik kimliğinin hakimiyeti bulunmaktadır. Rusya'nın tarihsel doğuşunu simgeleyen *Kievan Rus* devleti Kiev'de tarih sahnesine çıkmıştır. Ancak Ukrayna tarih anlatısı açısından ise *Kievan Rus* bir Ukrayna devleti olarak hikâyeleştirilmektedir. Dolayısıyla, Ukrayna birbiriyle çekişme halinde olan tarihsel hikâyelere (anlatılara) sahiptir (Kappeler, 2014, s. 112-115). Rusya açısından Rus devletinin doğduğu bölge Moskova'nın tarihsel olarak hegemonya kazanmasından önceki Rusların ata yurdudur. Putin'in deyişle Rus İmparatorluğu'nun çekirdeğidir. Ukrayna Rus tarih anlatısında 'Küçük Rusya' olarak görülmektedir. Başka bir deyişle, Büyük Rusya, Beyaz Rusya ve Küçük Rusya birbiriyle bütünleşmiş farklı bölgelerde yaşayan Rus halkının parçalarıdır. Rus tarih anlatısında Büyük Rusya, bir tarz Rusçanın köylü lehçesini konuşan Ukraynalılara medeniyet getirmiştir (Kappeler, 2014, s. 110). Ukrayna tarih hikâyesine göre ise *Kievan Rus* Rusya'dan bağımsız olarak ortaya çıkmış bir Ukrayna devletidir. Ruslar Ukrayna milliyetçi tarih hikâyesinde Ukrayna'nın sınırlarının üstünde Doğu Avrupa'nın Kuzey ormanlarından ortaya

çıkış Fin-Ugor ve Slav elementlerinin karışmasıyla oluşmuş ayrı bir millettir. *Kievan Rus* devletinin bu şekilde Rusya tarihinden radikal bir şekilde farklı olarak yorumlanması Ukrayna milletini de yaratan en önemli mitlerden birisi olmuştur (Ploky, 2008). Ukraynalı tarih hikâyesinde özetle Ukrayna ulusu *Kievan Rus* devletinden ortaya çıkarak 17. yüzyıldaki Kozak Devleti'yle ulusal kimliği şekillenmiş ve son olarak 1917-1920 arasındaki Ukraynalı Ulusların Cumhuriyeti ile sürekli Ruslarla mücadele ederek bağımsızlığını sürdürmek istemiştir. Ruslar ise sürekli emperyalist tahakkümle Ukrayna ulusunun gelişimini engellemiştir.

Kievan Rus tartışmalı mirasının dışında genel olarak Sovyet mirası ve özel olarak ikinci dünya savaşı ve bu süreçte Ukrayna'nın Rus etnik-kültürünün hâkimiyetinde uzun yıllar kalmış olması iki ülkenin çekişmeli tarih anlatılarının bir diğer önemli veçhesidir. Sovyet mirası ile ilgili olarak *Holodomor* adıyla bilinen 1932-1933 yılları arasındaki büyük kıtlık ve bunun yarattığı 5 milyona yakın Sovyet vatandaşının hayatını kaybetmesi önemli gerilim hatlarından birisi olmuştur. Ukrayna milliyetçi anlatısında *Holodomor* kıtlığı ile ilgili olarak, Sovyetler Birliği Rusya'ya indirgenerek Rusların Ukraynalılara yaptığı bir soykırım olarak değerlendirilmektedir. Rus tarih anlatısında ise Ukraynalılar haricinde birçok etnik Rus vatandaşı da kıtlıkta hayatını kaybetmiştir. Dolayısıyla Ukraynalıları özel olarak hedef alan bir felaket yaşanmamıştır. *Holodomor* ile ilişkili açıdan Rus tarih anlatısının tezleri gerçekliğe daha yakın gözükmektedir. Sovyetler Birliği'nde Ukrayna'nın olumlu anlamda hep özel bir yeri ve önemi olmuştur. Hatta Kruşçev zamanında yüzde 70'e yakın nüfusunun Ruslardan oluştuğu Kırım, Ukrayna'ya hediye edilmiştir. Ukrayna her zaman Sovyetler Birliği'nin kurucu bir parçası olarak önemsenmiştir.

Holodomur'un dışındaki çekişmeli bir diğer tarih anlatısı ise II. Dünya Savaşı'nın değerlendirilmesiyle ilgilidir. İkinci Dünya Savaşı Sovyetler Birliği için Büyük Vatanseverlik Savaşı olarak değerlendirilirken Ukrayna milliyetçiliği için ise Ukrayna'nın Sovyet yönetimine karşı Kurtuluş Savaşı olarak algılanmaktadır. Stepan Bandera yönetimindeki Ukrayna Milliyetçi Örgütü ve bir diğer milliyetçi yapılanma olan Ukrayna İsyancı Ordusu, Sovyetler Birliği'ne karşı Batı Ukrayna'da savaşmıştır. Nazilerle iş birliği yapan Ukrayna milliyetçileri Batı Ukrayna'daki Yahudi ve Polonyalı topluluklara karşı da etnik temizlik hareketlerine girişmişlerdir. Günümüzdeki Putin rejiminin Ukrayna'yı Faşistlikle suçlamasının tarihsel kökeni aslında İkinci Dünya Savaşı'na kadar uzanmaktadır. Ukrayna Milliyetçi Örgütü'nün lideri Bandera ve Ukrayna İsyancı Ordusu'nun lideri Shukhevych günümüzdeki Ukrayna rejimi tarafından kahraman olarak değerlendirilmekte, hatta itibarları iade edilmektedir (Chaharnyi, 2021).

Sovyet mirası bakımından bir diğer önemli mevzu ise hiç şüphesiz Rusçanın Ukrayna'da yaygın kullanımı meselesidir. Aslında her ne kadar Ukrayna milliyetçi tarih hikâyesi reddetse de Sovyetler 1930'lara kadar Ukrayna'da ciddi bir ulus inşası sürecine girişmiştir (Gorenburg, 2003; Martin, 2001; Hirsch, 2005; Dinç, 2022). Martin'in vurgulamasıyla Sovyetler Birliği ulus politikaları açısından, Ruslar dışındaki uluslar için pozitif ayrımcılık imparatorluğuydu (Martin, 2001, s. 1-11). Her ne kadar Stalin döneminde 1930'lu yıllarla beraber Sovyet ulus inşasının azınlıksever politikaları kısmi olarak budansa dahi, Sovyet tarzı bir ulus inşası Ukrayna'da da uygulanmıştır. Ukrayna dilinde ilkokuldan üniversiteye, tiyatrodan bilimsel akademik birimlere kadar kültürel anlamda çok kültürcü politikalar hemen her boyutuyla Ukrayna ulus inşası yaratmada kullanılmıştır. Ancak Ukraynalıların kazandığı yoğun kültürel hakların ve/veya kül-

türel milliyetçilin sınırı politik milliyetçiliğin alanına kadardır. Sovyetler Birliği'nde resmi uluslar politikası dışındaki alternatif bir politik söyleme eklenmiş milliyetçilik yasaklanmış durumdaydı. Dolayısıyla Ukrayna milliyetçiliğinin anti-Rus elementleri Sovyetler Birliği boyunca tarihsel hikâyeleştirmelerde sürekli baskılandı. Bunun dışında Sovyet karşıtı tehdit oluşturabilecek Ukrayna milliyetçiliği yurt dışında bile cezalandırılıyordu. Örneğin Stepan Bandera KGB tarafından 1959 yılında Batı Almanya'da zehirlenerek öldürüldü.

Ukrayna dilinin kültürünün gelişmesine yönelik tüm Sovyet çabaları, Ukrayna'nın Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti'ne birlik statüsünde kabulü ve Sovyet Cumhuriyeti olmanın yarattığı maksimum yerel (titular) haklara sahip olunması yine de Ukrayna dilinin Rus dili karşısında geri plandan kurtulmasını sağlamadı. Rusça Ukrayna'da da kamusal alanda *lingua franca* konumuna erişti. Doğu Ukrayna'nın ve Kiev'in hemen her yerinde Ukraynalılar Rusça üzerinden iletişim kuruyordu ve kurmaktadırlar. Batı Ukrayna'da bile yaygın şekilde Rusça kullanılıyordu. Yani Sovyet ulus inşası modeli sonuç olarak Ukraynacayı Ukrayna'da konuşulan yaygın bir dil haline getirememiş ve Rusça dili Ukrayna'da çok güçlü hegemonya sağlamıştı (Gorenburg, 2006, s. 273-304). Bu açıdan bağımsızlık kazanıldıktan sonra milliyetçileşen (nationalizing) devletler listesine Ukrayna da eklendi (Brubaker, 2011). Ukraynacanın Ukrayna'da kamusal alanda yaygınlaşması için Rusça'nın sınırlandırılmaya çalışıldığı bir atmosfer diğer bağımsız birlik cumhuriyetlerinde olduğu gibi Ukrayna'da da dilsel politikaları belirledi (Brubaker, 2011). Bu durum Rusya-Ukrayna gerilimi arttıran bir başka boyut halini kazandı. Tüm bu tarihsel arka plan üzerinden Sovyetler Birliği'nin birçok sebeple beraber dağılması ve bu sebeplerden birisi olan milliyetçi seferberliğin (mobilizasyon) Baltıklardan başlayarak diğer birlik devletlerine yayılması 1991 yılında bağımsız Ukrayna Devleti'nin kurulmasına yol açtı (Beissinger, 2002).

Bağımsız Ukrayna Devleti ve Rus Azınlık Sorunu

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra yaklaşık 25 milyon Rus kendilerini Rusya Federasyonu dışındaki devletlerde yaşıyor halde buldular. Bu sayının yaklaşık 10 milyona yakını ise Ukrayna'da yaşayan Ruslar oluşturuyordu. Dolayısıyla, Ukrayna Rusya dışında yaşayan Rus azınlığın en çok bulunduğu ülkeydi. Ukrayna günümüzde yaklaşık 8 milyon Rus azınlığı barındırması sebebiyle hala Rusya dışında yaşayan Rusların en çok yaşadığı ülkedir. Ukrayna'dan sonra Kuzey Kazakistan toprakları sayıları 4-5 milyonu bulan Rus azınlığa ev sahipliği yapmaktadır. 1989 Sovyet nüfus sayımına göre Ukrayna nüfusunun yüzde 22'si kendini Rus olarak tanımlıyordu. Rusçanın dilsel baskın durumu nedeniyle Ukraynalıların yaklaşık yüzde 50'si ise kendi aralarında iletişim dili olarak Rusçayı kullanmaktadırlar. Bu oran hiç şüphesiz Doğu Ukrayna'da çok daha fazladır (Batta, 2022, s. 21).

Bağımsızlığın ilk yıllarında Rusçanın statüsü meselesi Rus azınlıklar için önemli bir mesele teşkil ediyordu. 1989'da çıkarılan dil kanunu, 2012 yılında revize edilen kanuna kadar dil meselesini bir şekilde sürdürülebilir gerginlik içinde tutabildi. 1989 Dil kanunu'na göre Ukraynaca devlet dili statüsüne Rusça ise milletler arası dil statüsüne getirilerek iki dil de resmi olarak tanınmış oluyordu. Kuchma döneminde devam eden resmileşmiş bu dil politikası Ukrayna dilinin gelişimini teşvik ederken Rusça realitesini de kabul etmiş oluyordu. Yanukoviç yönetiminin Rusça lehine dil kanununda yaptığı değişiklik Ukrayna kamuoyunda ciddi tartışmalara

yol açtı. 2012'den 2018 yılına kadar anayasallığı tartışmalı şekilde uygulanan bu kanun yüzde 10'un üstünde nüfusa sahip azınlık veya bölgesel dillere resmi dil olma statüsü veriyordu. Yanukoviç'in devrilmesinin ardından 2019'da yapılan yeni dil kanununda ise Rusça dilinin tüm resmi statüsü ortadan kaldırıldı. Kamu görevlilerinin sadece Ukraynaca dilini konuşmaları zorunlu hale getirildi. Vatandaşlık başvurularında da Rusça kaldırılarak Ukrayna dilini bilme sertifikası göstermek zorunlu hale getirildi. Böylece Ukrayna'nın kamusal yaşamından resmi olarak Rusça tamamen siliniyordu. Elbette 2019 dil kanununa giden yolda Ukrayna devletinin yönünü değiştiren bir dizi önemli gelişme yaşandı.

2004 yılında yaşanan Turuncu Devrim hiç kuşkusuz Ukrayna'nın Rusya'nın etki alanından çıkacağına ilk göstergesiydi. Ancak Batı yanlısı hükümetlerin başarısızlığı Rusya'nın artan devlet kapasitesiyle birleşince 2006'dan itibaren Ukrayna'daki Batı yanlısı güçler gerilemeye başladı. Sonuç olarak 2010 yılında Yanukoviç tekrar devlet başkanı seçildi. 2014 yılı *Maidan* (Meydan) ayaklanması sonucunda ise Yanukoviç iktidardan Batı yanlısı muhalefet tarafından iktidardan düşürüldü. Hiç kuşkusuz *Maidan* gösterileri Ukrayna halkının yolsuzluğa ve otoriterliğe karşı demokrasi arzusunu açığa çıkarmış olsa da, sonuç olarak daha demokratik bir Ukrayna yaratmadı. Meydan Devrimi sonucu Ukrayna aşırı sağcılarının oligarklarla ittifak haline girdiği kaotik bir sürece sürüklendi. (Cafruny vd., 2022, s. 7) *Maidan* gösterilerini darbe olarak nitelendiren Rusya, Kırım'ı ilhak ederek bu sürece karşılık verdi. Çok geçmeden Donbas'taki etnik ayrılıkçı hareket giderek güçlendi ve kendi başına dinamik ayrılıkçı bir odak haline geldi. Ukrayna devletinin bu ayrılıkçılığa cevabı askeri şiddet oldu. Bunun karşılığında da Rusya Donbas'taki azınlığa askeri destekte bulundu ve 2022 Şubatı'ndaki Rusya'nın doğrudan işgaline giden süreç bu koşullarda şekillendi.

Yukardaki tarihsel sürecin çeşitli aşamalarında Rusya, 'Rus Azınlıklar' meselesine dâhil oldu. Bağımsızlığın ilk yıllarıyla birlikte Rusya, 11 milyonu aşan Ukrayna'daki Rus azınlığa çifte vatandaşlık verilmesi konusunda Ukrayna hükümetine ısrarcı oldu. Ukrayna yönetimi Rus azınlıklara çifte vatandaşlık hakkı tanımadı ama Baltıklarda olduğu gibi Rus azınlıklara karşı dışlayıcı bir tutum da sergilemedi. Dönemin Ukrayna Devlet Başkanı Kuchma'nın söylediği gibi Ruslar yüzyıllar öncesinde bölgede yaşadıkları için Ukrayna'daki Rus azınlığın varlığı Baltıklardaki Rus azınlığın varlığından çok daha farklıydı (Batta, 2022, s. 53-72). 1995'ten sonra Rusya çifte vatandaşlık mevzusunu tekrar gündeme getirmede. 2004'teki Turuncu Devrim'e kadar da aslında Rus diasporası meselesi Rusya'da çok önemli bir gündem veya politika önceliği seviyesine çıkmıyordu. Diaspora kartının politika malzemesi olarak kullanılmaya başlaması Turuncu Devrim sonrasında başladı. Rusya Yanukovych'in başkan olması için çaba gösterse de Batı yanlısı Yushchenko'nun başkan olmasını engelleyemedi. 2005 yılındaki göreve başlama töreninde Putin Rus azınlıkları meselesinin Rusya için büyük önem taşıdığını belirtti (Grigas, 2016). Daha sonra Rus azınlıkları desteklemek amacıyla sivil toplum örgütleri kampanyalar düzenlemeye başladı. Sonunda *Russkiy Mir* Vakfı 2007 yılında kuruldu. Vakfın amacı Eski Sovyet ülkelerinde ve Batı'da yaşayan Ruslara kültür, dil ve eğitim alanında destek vermek olarak belirtiliyordu. Dolayısıyla Turuncu Devrim Rusya'nın Rus azınlığa bakışını değiştirmiş oldu.

Ukrayna'nın ayrılıkçı bölgeleri Kırım ve Donbas bu değişimden en önemli desteği alan iki bölge oldu. Kırım'daki ayrılıkçı Rus milliyetçileri 90'lar boyunca ayrılıkçı taleplerde bulun-

salar da anavatan Rusya bu taleplere sessiz kalmıştı. Oysa Kırım, Rus etnik kimliğinin Ukrayna'daki en güçlü bölgesiydi. Dolayısıyla Rus varlığının hâkimiyeti açısından Ukrayna'nın tüm bölgelerinden ayrılıyordu. 2014 yılındaki Kırım'ın ani ilhakı Kırım'daki Rus yanlısı milliyetçiler için bile şaşırtıcı olmuştu. Uzun adı Donetsk Kömür Havzası olan başkentleri Donetsk ve Luhansk olan doğudaki bölgede ise durum daha farklı bir dinamik seyretti. Nüfus açısından bu bölgede Ruslar Kırım'daki gibi yüksek bir nüfusa sahip değildi. Ukraynalılar küçük bir farkla çoğunluğu oluşturuyorlardı. Eski bir endüstriyel bölge olan Donbas kömür madenleri ve çelik fabrikalarıyla öne çıkıyordu. Bölge 2014 yılının Mayıs ayında referanduma giderek bağımsızlığını onayladı ki bu referandum uluslararası toplum ve Ukrayna devleti tarafından illegal olarak görüldü. Rusya Kırım'ı ilhak ettiği gibi Donbas'ı 2014 yılında ilhak etmedi. Ancak ayrılıkçılara yoğun silah ve asker desteği sağladı. Rusya uygulanamayan Minsk Barış Anlaşmalarıyla aslında bölgenin yoğun bir otonomiyle Ukrayna içinde kalmasını hedefledi. Ancak 2022'deki savaşın seyri, bölgeyi bugünkü kaotik savaş cephesi konumuna getirdi.

Aslında Donbas'a benzer etnik Rus nüfusuna sahip olan Ukrayna'nın doğusunda birçok bölge vardır. Kharkov ve Dinyeper gibi bölgelerde ayrılıkçılığın ortaya çıkmayıp Donbas'da ayrılıkçılığın başlaması ilginçtir. Bölgede ayrılıkçı hareketin ortaya çıkmasının en önemli sebebi Donbas'ın Rusya'yla olan yoğun ticari bağı ve dolayısıyla Avrasya Ekonomik Birliği'nin Avrupa Birliği'nin yaratacağı olanaklardan daha avantajlı olarak bölge halkı tarafından gözlemlenmesiydi. Yine işçi sendikalarının Avrupa Birliği (AB) ile entegre olunması halinde bölgedeki fabrikaların kapanma riskiyle karşı karşıya kalacağını düşünmeleri bölgedeki ayrılıkçı elitlerin AB karşıtı bir hatta konumlanmasına sebep oldu ve son olarak Donbas bölgesindeki ayrılıkçı elitlerin ya da oligarkların kararsız kalarak doğrudan Kiev yanlısı bir tutum almamış olmaları ayrılıkçı hareketin oligarkların da kontrolünün dışına çıkmasını sağladı (Nitsova, 2021, s. 1832-1856). Doğu Ukrayna'nın diğer bölgelerinde oligarklar baştan beri Kiev yanlısı tutum aldıkları için ayrılıkçılık diğer bölgelere sıçramadı ve sadece Donbas ve Kırım'la sınırlı kaldı. Şimdi bütün bu tarihsel arka planın ardından 2022 yılındaki savaşa giden süreci Neorealist çerçevede anlamlandırmaya çalışalım.

Neorealist Çerçeve: Rusya'nın NATO'nun Genişlemesine Karşı Savaşarak Kendini Savunması

Ofansif Neorealist John Mearsheimer'in *the Economist* dergisinde yayınladığı makale Batı ülkelerinde yoğun tartışmalara sebep oldu. Mearsheimer 2022 Şubat ayında Rusya'nın Ukrayna'ya çok yönlü düzenlediği işgal operasyonunun sonuçlarından Vladimir Putin'i sorumlu tutmasına rağmen çok önemli bir vurguda bulunuyordu. Mearsheimer'a göre yapısal olarak Batı ülkeleri savaşın çıkmasında sorumluydu. Çünkü sürekli Rusya'nın sınırlarında pervasızca genişleyen Kuzey Atlantik İşbirliği Örgütü (NATO) Rusya'yı provoke etmişti. Kırım'ın ilhakından sonra Boris Johnson'ın da ifade ettiği gibi 2015 yılından beri İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri (ABD) başta olmak üzere Batı ülkeleri Ukrayna'ya silah, askeri eğitim, askeri istihbarat sağlamaktaydılar. Ukrayna askeri iş birlikleri 2021 yazında yapılan ortak tatbikatlarla adeta de facto bir NATO ülkesi konumuna evrilmişti. Rusya'nın 2008 Bükreş Zirvesi'nden beri NATO'ya uyarılarını NATO basitçe görmezden geliyor ve Rusya'nın kırmızı çizgileri zirvede Ukrayna ve Gürcistan'ın aday NATO ülkeleri sınıfına sokulmasıyla yok sayılıyordu. Böylece NATO Rusya'nın bu ülkelere karşı düşmanlığını tetiklemişti (Soysal, 2022, s. 12). Mearsheimer'in da Neorealist

çerçeve belirttiği gibi uluslararası güçler dengesinde bir değişim olduğunda büyük güçlerin reaksiyonu ani ve şiddetli olmaktadır ve Rusya'da göz göre göre gelen provokasyona karşı yapısal olarak her devletin yapacağı müdahaleyi yaptı (Mearsheimer 2022). Yani Ukrayna'da tamamen kaybetmekte olduğu nüfuzunu savaş yoluyla geri getirmeye çalıştı. Elbette NATO genişlemesinin Rusya'ya saldırgan bir müdahale amacı taşımadığı iddia edilebilir. Ama bu basitçe Batı'nın ve NATO'nun amaçlarından çok Rusya'nın durumu nasıl algıladığı meselesidir (Mearsheimer, 2022). Realist güç politikaları açısından değerlendirildiğinde NATO genişlemesi basitçe Rusya'yı güvenlik ikilemine düşürmüştür (Cafruny, Mearsheimer, Watkins). 1962'den beri ilk defa Dünya nükleer savaş riskiyle karşı karşıya kalmıştır. Mearsheimer'a göre NATO genişlemesi ve Batı ülkelerinin Rusya'ya karşı oluşturduğu hasmane tutumdan dolayı savaşın çıkmasından yapısal olarak Batı ülkeleri sorumludur (Mearsheimer, 2022).

Aslında savaşın başlamasından 8 sene önce de Mearsheimer, 2014 yılında kaleme aldığı makalesinde Ukrayna krizinin Batı'nın hataları, temel olarak NATO genişlemesi sonucu oluştuğunu söylüyordu. Bu hataların Rusya'yı Çin'in yanına sürüklediğini, ABD'nin bir gün Rusya'ya Çin'i sınırlamak için ihtiyaç duyabileceğini, bu yüzden NATO genişlemesi yoluyla Rusya'ya yapılan provokasyonun son bulmasını istiyordu (Mearsheimer, 2014, s. 12). Jeopolitiğe Giriş derslerinin belirttiği gibi Büyük Güçler kendi sınırlarının etrafındaki potansiyel tehditlere karşı çok hassastır. Örneğin, Çin'in Meksika ve Kanada'yla yoğun askeri ittifaklar kurduğunu hayali olarak farz edelim. Bu durumda ABD'nin buna karşı tutumu ne olurdu (Mearsheimer, 2014, s. 6)? Ayrıca Mearsheimer'a göre Putin bireysel olarak suçlanacak maceracı aptal, irrasyonel bir lider de değildir. Putin iyi bir stratejist olarak Mearsheimer'a göre yapmak zorunda olduğu şeyi yapmıştır ve aslında saldırı halinde görülse de savunma durumunda olan Putin ve Rusya'dır.

Mearsheimer'a göre teorik çerçevede bakıldığında aslında temel iletişimsizlik noktası Putin Rusya'sının Realist çerçevede siyaset yürütürken ABD ve diğer Batılı müttefikleri Liberal teorinin illüzyonları altında siyaset yürütmesidir. Sonuç olarak ABD ve müttefikleri farkına bile varmadan Ukrayna üzerinden büyük bir krizi provoke etmişlerdir (Mearsheimer, 2014: 8). 1995'te Yugoslavya'nın bombalanması, 1999 ve 2004 yılında NATO'nun iki kere doğu Avrupa ülkelerini kapsayarak genişlemesi ve 2008'de Gürcistan ve Ukrayna'nın da NATO'ya katılacağı'nın ilan edilmesi, Doğu Avrupa'ya yıllardır yapılan askeri yığınak gibi sebepler sonucunda özetle Rusya kendisini savunmak için savaş ilan etmesine zorlanmıştır. Bu yüzden krizin ve savaşın yapısal sorumlusu Batı ülkeleridir. Ayrıca bu kriz ve savaşın da bir kazananı olmayacak sonuçta herkes kaybedecektir (Mearsheimer, 2014, s. 12). Gerçekten de 2014 yılından itibaren ABD ve Batı gerilimi azaltacak bir strateji izlememiştir. Minsk görüşmelerinde Rusya Ukrayna tarafından Donbas'ın otonom haklarının genişlemesi peşinde koştuğunda Donbas'ı Ukrayna'dan ayırma niyeti yoktu. Dolayısıyla bir şekilde Rusya'da Batı'nın yoğun provokasyonları sonucu bir savaşa sürüklendi. Bu makale kaleme alındığında Aralık 2022 itibariyle ABD, Ukrayna'ya 48 milyar dolar sivil ve askeri yardım yapmıştı. Yine 45 milyar dolarlık yeni yardım paketi Zelensky'nin ABD'yi ziyaretinin ardından ABD Temsilciler Meclisi tarafından onaylandı (France 24, 2022). Uzun süre tarafların yenişememesiyle geçen 2023'ün ilk beş ayı sonunda, Mayıs 2023'de ABD Ukrayna'ya ek 1,2 milyar dolarlık bir askeri yardım daha sağladı. Bu ek askeri yardım Rusya'nın lojistik ve askeri moral açısından önemli olan Bakhmut şehrini, Wagner grubuna ait paralı askerlerle beraber ele geçirdiği dönemde geldi (Nozhin, 2023). Aslında

Minsk anlaşmalarının sonuçlanmaması ve savaşın hemen öncesinde de artan gerilim Rusya üzerinde güvensizliği artırmamış olsa belki savaş son anda bile engellenebilirdi. 2021 yılının güz ayından itibaren gerginliği dindirici adımların atılmamış olması savaş dışındaki alternatifleri ortadan kaldırdı. 2018 yılından itibaren başlayan ABD ve Ukrayna askeri tatbikatları; Zelensky hükümetinin Kırım'ı geri almaya söz vermesi ve NATO'ya üye olmak istemesi, analizlerde çoğu zaman göz ardı edilen iki mesele olarak kaldı. Rusya'nın savaş dışındaki alternatif çözüm arayışlarını sonlandırmasına yol açtı. Bunlardan birincisi Ukrayna'nın NATO'nun yardımıyla uzun menzilli roketlere sahip olacak olması ve bir diğeri de Türk yapımı Bayraktar dronlarının Ukrayna tarafından kullanılmaya başlanması bardağı taşıran son damla oldu (Cafruny 2022:8). Dahası Ukrayna'nın Türk yapımı insansız hava araçlarına jet motoru desteği sağlayacak olması Kremlin yönetiminin tedirginliğini daha da arttırdı. Kremlin Kiev yönetiminin askeri anlamda daha da güçlenip Donbas'taki ayrılıkçıları ve Kırım'ın güvenliğini gelecekte çok daha fazla tehdit edecek hale gelmesi sebebiyle savaşta ilk yumruğu atmaya karar verdi. Özetlediğim Neorealist argümanlardan sonra şimdi de Sosyal İnşacı ya da Konstrüktivist teorinin savaşı nasıl değerlendirdiğini inceleyeceğim.

Sosyal İnşacı (Konstrüktivist) Çerçeve: Subjektif Güvenlik Anlayışının Ötesinde Savaşı Anlamlandırmak

Uluslararası İlişkiler'deki Sosyal İnşacı (Konstrüktivist) yaklaşımın Realist teoriye temel eleştirisi uluslararası 'anarşi' kavramının tanımıyla ilişkilidir. Realist teori genel olarak uluslararası anarşi kavramını objektif olarak tanımlamaktadır. Bu objektif Anarşi tanımlaması, daha çok Hobbes'un doğa durumundaki yaşayışını tanımlayan tamamen güç, çıkar, savaş ve devletler arası güvensizliğe, güç maksimalizmine indirgenmiş bir tanımlamadır. Sıfır toplamlı oyunda belirtilen aktörlerin birinin güçlenmesi diğerrinin güçsüzleşmesine dayanan bu Anarşi anlayışı Realist/Neorealist teorinin temel çerçevesini belirler. Oysa Wendt'in belirttiği gibi Anarşi kavramının derin yapısal analizi maddi koşullardan çok kültür ve düşünselliğe dayanır. Bu anlamda Wendt Anarşi'nin farklı şekilde tanımlanmasından bahseder. Hobbes, Locke ve Rousseau Anarşi'yi üç farklı şekilde tanımlamıştır. Hobbes'taki aktörlerin savaşına eşitlenen Anarşi tanımlaması, Locke'da aktörler arası savaşa değil ama rekabete odaklanır. Rakipler Hobbes'taki düşman devletler gibi birbirlerini yok etmeye çalışmazlar, birbirlerinin egemenlik haklarına saygı gösterirler. Dolayısıyla Anarşi kavramı savaş durumundan daha yumuşak rekabetçi bir boyuta kayar. Kant'ın Anarşi tanımlaması ise rekabetten öte iş birliğinin altını çizer. Kant'ın Anarşi'sinde devletler arası anlaşmazlıklar savaşa veya savaş tehdidine başvurulmadan çözülür. Devletlerin güvenliği üçüncü bir güç tarafından tehdit edilirse devletler bu tehdide karşı bir takım halinde birleşerek göğüs gerer. (Wendt, 1999: 43, 279, 298-9). Dolayısıyla Wendt'in ünlü sözüne geri dönersek Anarşi, devletlerin ondan anladığı şeydir. Devletler kendi Anarşi'lerini kendileri yaratır. Bir başka deyişle, Anarşi senin anladığın şeydir. (Wendt, 1999).

Konstrüktivist teoriye göre kimlikler, fikirler ve düşünsel inşalar politik gerçekliği şekillendirir. Aktörler birbirleriyle etkileşim halinde kimliklerini kazanır. Aynı şekilde aktörler ve yapı da karşılıklı etkileşim halinde birbirlerinin kimliğini ve oluşumunu yaratır. Rusya-Ukrayna Savaşı bağlamında 'NATO genişlemesi' savı Putin yönetiminin savaşı çıkaran temel savını oluşturmaktadır. 'NATO sınırlarımıza dayanıyor, dolayısıyla Rusya kendini varoluşsal bir tehdit altında hissediyor.' Şimdi bu sav Anarşi'nin Hobbesçu Realist bir yorumuyla düşünülüğünde bir

sosyal gerçeklik yaratmaktadır. Ancak başka türlü bir Anarşi anlayışı Putin rejiminin dışında bambaşka koşullar altında olası kurulabilmiş bir alternatif Batı-Rusya ilişkisi içinde oluşmuş olsa, sosyal gerçekliği kesemeyecek olan bir sav haline gelirdi. Elbette Rusya-Batı ilişkilerinin hasmane bir boyuta sürüklenmesi sadece Putin rejiminin sorumluluğu altında değildir. Karşılıklı etkileşimle düşmanca bir Anarşi düzlemini iki taraf da yaratmıştır. Aslında bambaşka düşmanlıktan arınmış Batı ve Rusya ilişkisi soğuk savaş zamanında bile belli bir süreçte oluşmuştu. Gorbaçov'un Doğu Avrupa'dan Sovyet nüfuzunu çektiği sıralarda ABD ve Sovyetler Birliği ilişkileri çok iyi bir noktadaydı. Nükleer silahların azaltılması anlaşmaları yapılıyor. Doğu Avrupa'dan Sovyetler Birliği'nin çekilmesi 'Bu bölgeyi ilerde NATO doldurur güvenlik tehdidi altına gireriz.' şeklinde değerlendirilmiyordu (Heywood, 2011, s. 43-44).

Perestroyka ve Glasnost'tan iki on yıl öncesinde bile ilişkiler bu derece hasmane bir anarşi anlayışına dayanmıyordu. Soğuk Savaş döneminde aktörler birbirlerinin etki alanlarına görece bir saygıyla yaklaşıyorlardı. Dolayısıyla çıkarılabilecek sonuç şudur: Aktörler arasındaki etkileşimler ve Anarşi'nin içeriği Realistlerin veya Liberallerin belirttiği gibi statik değil, dinamik ve değişkendir. Dolayısıyla Putin'in statik realist tehdit algılamasının da sınırları vardır. Örneğin, Rusya dünyanın en büyük nükleer gücüdür. Ukrayna'nın NATO'ya üye olması belki Donbas ayrılıkçığını geriye itebilirdi ama Ukrayna ve NATO'nun Rusya'ya saldırma, dolayısıyla Rusya'ya varoluşsal bir tehdit yaratacak olması iddiası bir zihinsel çözümlenme yani bir fikir inşasıdır. Bu fikir inşası ancak gerçeklikten uzak gözükmektedir. Rusya Federasyonu nükleer bir büyük güç ve dünyadaki en güçlü ikinci orduya sahip bir ülkedir. Böyle bir devlete hiçbir devlet açıktan saldırma cüreti gösteremez. Şunu da belirtmekte fayda vardır ki bu makalenin başında da gördüğümüz üzere Rusya'nın nüfuz alanına yapılan açık bir hoyratlık ve kışkırtma vardır. Ancak savaş yolundan başka bir çözüm yolu da bulunabilirdi. Putin ve onun atadığı milliyetçi bürokrasi sonuç olarak savaş seçeneğini seçmiştir. Bu yolun niçin seçildiğine geçmeden önce, son olarak şunu belirtmeliyim ki ABD'nin Vietnam Savaşı'nın da Rusya'nın Ukrayna savaşıyla benzerlikler gösterdiği birçok vechesi vardır. Soğuk savaş döneminde Sovyetler Birliği ve müttefiklerini çevreleme doktriniyle hareket eden ABD'nin güvenlikçi müesses nizamı verdiği savaş kararıyla yaklaşık 3 milyon kişinin yaşamını yitirmesine ve 50,000 ABD askerinin hayatını kaybetmesine sebep olarak Vietnam'dan yenilgiyle çıkmıştır. Oysaki Vietnam'ın tamamı komünist kontrole geçmiş olsa bile uluslararası düzende çok küçük çapta bir değişiklik yaşanmayacaktı. Vietnam meselesine büyük önem atfetme durumunu ABD'nin müesses nizamı yaratmıştır. Sovyet etkisini, Komünizm'i çevreleme doktrini adeta dinsel bir kural olarak kabul edilince ABD'ye zarar vermiştir. Yine benzer şekilde Ukrayna'ya karşı inşa edilen Realist güvenlik paradigması da savaşın devam ettiği yaklaşık bir yıllık süreçte sadece Ukrayna'ya değil Rusya'ya da çok büyük zarar vermiştir.

Putin yönetimin zaman içinde milliyetçileşmesi ise Soğuk Savaş'ın yarattığı yenilgi psikolojisiyle beraber değerlendirilmelidir. Soğuk Savaş'ın galip tarafı ABD ve Batılı müttefikleri Rusya'ya karşı yeni kurulan uluslararası düzende bir yer açmamıştır. Batı bloğu Rusya'yı bir şekilde dışlamaya devam etmiş, aksine NATO'nun genişlemeyeceğine dair sözlerini de tutmamıştır. Rus ekonomisi Neoliberal politikalar sebebiyle 1990'lar boyunca kendini toparlayamamıştır. ABD ve müttefiklerinin Rusya'ya karşı oluşturduğu dışlayıcı ve eşitsiz tavır, Rus politi-

kasının zaten güvenlikçilerden oluşan kadrosunu daha da radikalleştirdi. Bu mesele aslında Birinci Dünya Savaşı sonrasındaki Almanya'ya dayatılan Versay Barış Antlaşması ve onun yarattığı sonuçlarla kıyaslanabilir. Almanya'da Versay Antlaşması'nın dayattığı toprak kaybı, yoğun borç yükü ve bu koşullara 1929 krizinin yarattığı ekonomik buhran da eklenince radikal eğilimlere destek hız kazandı. Hitler bu toplumsal hoşnutsuzluğu aşırı sağ bir popülist milliyetçilikle eklemleyerek Nazi ideolojisini Almanya'da iktidara getirdi. Nasıl ki Almanya'daki yenilgi psikolojisi ve uluslararası sistemin Alman devletini dışlaması Almanya'da siyasetin ve milliyetçiliğin radikalleşmesini sağladıysa, Rusya'da da benzer bir durum oluştu. Oysa Almanya meselesinde İkinci Dünya Savaşı sonucunda Batı bloğu aynı hataları tekrarlamadı, Almanya'yı İkinci Dünya Savaşı sonrası oluşan yeni düzenle bütünleştirdi. Ancak Rusya örneğinde benzer bir hoyratlığı ve eşitsiz ilişkiyi farklı boyutlarda olsa da sürdürdü. Örneğin, AGİT (Avrupa Güvenlik ve İş Birliği Teşkilatı) üzerinden Rusya'da NATO'nun bir parçası olabilirdi. Rusya'yı Batı'nın öncülüğünde kurulan Soğuk Savaş sonrası düzene bütünleştirme çabası Rusya'nın kaynaklarını Neoliberal politikalar yoluyla yağmalama düzeyinden öteye gidemedi. Dahası Gürcistan savaşıyla beraber yükselen Rusya ekonomisini ve devlet kapasitesini çevreleme bağlamına oturdu. Kısaca bu tarihsel ve sosyal etkileşim genel olarak Anarşi'nin özel olarak Rusya-ABD ve Avrupa ilişkisinin Hobbesçu Anarşi bağlamında ilerlemesini sağladı. Ukrayna halkına büyük acı ve yıkım getiren süreç bu yolla gerçekleşti.

Konstruktivist teori bağlamında son olarak bahsetmek istediğim mesele ise Putin'in Sovyetler Birliği'nin çöküşünü bir felaket veya büyük bir trajedi olarak değerlendirmesidir (nbcnews, 2005). Son olarak savaş zamanında Sovyet mirasının ve Sosyalist ideolojiye sempatik sayılabilecek bazı açılımların hızlanmasını Rusya'da gözlemleyebiliriz. Örneğin, Moskova'da Fidel Castro Anıtı'nın Küba Devlet Başkanı'yla beraber Putin'in katılımıyla açılması bunlardan başlıcalarından birisidir. Aslında Sosyalizm'den ziyade anti-Emperyalizm, Amerika karşıtlığı söylemi Rusya'da savaşın da büyük etkisiyle yaygınlık kazanmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının büyük bir felaket olması ise Putin'in Rusya'sında bir ironi taşımaktadır. Çünkü Rusya 1990'lar boyunca Neoliberal Şok Terapi politikaları uygulamış, Putin dönemlerinde ise gelir dağıtımını alt sınıflar lehine düzenleyen bir değerler dizisi geliştirememiştir. Yani Putin'in yönettiği 2000 sonrası yıllar sosyal demokrasiden bile uzakta kalmıştır. Halkçı bir yönetim anlayışıyla orta ve alt sınıfların çıkarlarını gözeten geri dağıtımcı bir devlet yapısı Rusya'da oluşmamıştır. Putin savaştan önce birçok kere Sovyet mirasını ve Lenin'i de eleştirmiştir. Hiç şüphesiz Putin bir kapitalisttir. Ekim Devrimi'nin hemen ertesinde başlayan iç savaşta yaşasaydı büyük ihtimalle Çar'a sadık kalacaktı. Dolayısıyla Sovyetler Birliği'nin çöküşünün Putin tarafından trajedi olarak değerlendirilmesi de çelişkilidir. Özetle bu görüş de sosyal inşadır. Sovyetler Birliği'nin çöküşü Rusya'nın kapitalizme ve temsili demokrasiye geçişi bağlamında olumlu şekilde de değerlendirilebilir. En azından Sosyalist olmayan bir ideolojik bakış açısından.

Sonuç

Bu çalışmada Rusya'nın Ukrayna Savaşı, savaşın sebepleri tarihsel ve teorik çerçevede ele alınmıştır. Çalışmanın vurguladığı gibi, Ukraynalı kimliğinin tanımlanması karşıt tarihsel hikâyelerin mücadelesi içinde ortaya çıkmıştır. Rus tarih anlatısında Ukraynalı kimliği Rus kimliğinin bir parçası olarak görülürken Ukrayna tarih hikâyesi ise Ukraynalı kimliğinin Rus kimli-

ğinden farklılığını vurgulayarak şekillenmiştir. Dil, din ve coğrafya da bu farklılığın derinleşmesinde önemli etkiler yaratmıştır. Ukrayna'nın doğusu Ortodoks Hristiyanlık, Rusça ve etnik Rus nüfusunun hegemonyası altındayken Ukrayna'nın batısı Katolik Hristiyanlık, Ukraynaca ve etnik Ukraynalılığın hegemonyası altında şekillenmiştir. Dinyeper nehri adeta bir fay hattı gibi Ukrayna ve Rusya nüfuz alanını ayırmaktadır.

Farklı tarihsel hikâyelerin birbirleriyle sürekli bir mücadele içinde günümüze kadar geldiğini gösteren bu çalışma, aslında bu farklı tarih anlatıları ve Ukraynalı kimliği üzerinden gelişen kimliği tanımlama mücadelelerinin, Rusya-Ukrayna gerilimini günümüze kadar taşımış olan nirengi noktası olarak altını çizmektedir. Savaşa açılan süreç bu gerilimli tarihin üzerine inşa edildi. Sovyetlerden günümüze kadar savaşa açılan tarihsel önemli süreçlere ve gerilim hatlarına değinen bu makale, Uluslararası İlişkiler Teorileri'nden yararlanarak Rusya ve Ukrayna savaşını Realist ve Sosyal inşacı çerçevede değerlendirmiştir.

Realist çerçevede saldırgan (ofansif) Realizmin literatürdeki en önemli bilim insanı olan John Mearsheimer'in görüşleriyle Realist teorinin savaşı açıklayan savları incelenmiştir. NATO genişlemesinin ve NATO'nun çeşitli provokasyonlarının Rusya'yı varoluşsal bir tehdit algısına ittiğini ve Rusya'nın adeta kendini savunmak için savaş başlattığı savı sunulmuştur. Savaşın ortaya çıkan yapısal koşullarını Realizm'in açtığı perspektiften değerlendirilirken Sosyal inşacı bakış açısıyla ise aktör odaklı bir değerlendirme yapılmıştır. Aktör odaklı Sosyal İnşacı bakış açısında Rusya devlet elitlerinin ve özellikle Putin'in savaşın çıkmasında inisiyatif aldığı ele alınmıştır. Yani savaş bir elit politikası tercihi olarak değerlendirilmiştir. Konstruktivist teori çerçevesinde aslında savaş alternatifinin seçilmesinin objektif bir güvenlik tehdidi meselesinden ziyade subjektif bir politik tercih olduğu incelenmiştir.

Rusya-Ukrayna savaşı bağlamında iki teori de sosyal gerçekliği birbirlerinden zıt sonuçlara ulaşmalarına rağmen önemli şekilde açıklamaktadırlar. Güç politikası açısından yapısal olarak Realist teorinin savaşı açıklamada önemli açıklayıcı savları bulunmaktadır. Konstruktivist teorinin ise savaşın öznel bir tercih meselesi olduğunu daha iyi vurguladığı kanısındayım. NATO genişlemesinin Batı'nın kışkırtması olduğunu kabul etmekle beraber savaş alternatifi Rusya yönetimindeki elitlerin bir tercihiydi. Bu tercih yapılmayabilir, ABD'nin önceliği olan Çin'in hegemonyasının engellenmesi meselesi uluslararası politikanın gündemine oturabilirdi. Hem Rusya'nın hem ABD ve Batılı müttefiklerinin hataları sonucu herkesin kaybettiği, özellikle Ukrayna'nın büyük bir acı yaşadığı bir sonuca ulaşıldı. Bu makale yazıldığı sırada savaşı kimin kazanacağı belirsizliğini korumaktadır. Dolayısıyla bu makalenin yazarının dileği bir an önce barışın tesisıyla herkese kaybettiren bu savaştan ivedilikle çıkılmasıdır. Hiç şüphesiz, savaş birilerine kazandırsa dahi yarattığı insani travmadan ötürü etik açıdan çok sorunlu bir olgudur.

KAYNAKÇA

- BATTA, A. (2022). *The Russian Minorities in the Former Soviet Republics: Secession, Integration, and Homeland*. Oxon/New York: Routledge.
- BEISSINGER, M. (2002). *Nationalist Mobilization and Collapse of the Soviet State*. Cambridge: Cambridge University Press.
- BRUBAKER, R. (2011). "Nationalizing States Revisited: projects and process of nationalization in post-Soviet Space.". *Ethnic and Racial Studies*, V34/11: 1785-1814.
- CAFRUNY, A.-Vassilis K. F.-William, D.E.M.-Voynitsky, A. (2022). "Ukraine, Multipolarity and the Crisis of Grand Strategies". *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, DOI: [10.1080/19448953.2022.2084881](https://doi.org/10.1080/19448953.2022.2084881)
- DİNÇ, D. (2022). *Tatarstan's Autonomy within Putin's Russia: Minority Elites, Ethnic Mobilization, and Sovereignty*, Oxon/New York: Routledge.
- GRIGAS, A. (2016). *Beyond Crimea*. New Heaven, CT: Yale University Press.
- GORENBURG D. (2003). *Minority Ethnic Mobilization in the Russian Federation*, Cambridge, Cambridge University Press.
- GORENBURG D. (2006). "Soviet Nationalities Policy and Assimilation" In *Rebounding Identities: The Politics of Identity in Russia and Ukraine*, eds. D. Arel and B. A. Ruble, 273-304. Washington D.C.: Woodrow Wilson Center Press.
- HEYWOOD, A. (2011). *Global Politics*, New York: Palgrave Macmillan.
- HIRSCH, F. (2005). *Empire of Nations: Ethnographic Knowledge and the Making of the Soviet Union*, Ithaca: Cornell University Press.
- KAPPELER, A. (2014). "Ukraine and Russia: Legacies of the Imperial past and Competing Memories". *Journal of Eurasian Studies* V5/2: 107-115.
- MEARSHEIMER, J. (2014). "Why the Ukraine Crisis Is the West's Fault: The Liberal Delusions That Provoked Putin". *Foreign Affairs*, V September/October: 1-12.
- MARTIN, T. (2001). *Affirmative Action Empire: Nations and Nationalism in the Soviet Union, 1923-1939*, New York: Cornell University Press.
- NITSOVA, S. (2021). "Why the difference? Donbas, Kharkiv and Dnipropetrovsk After Ukraine's Euromaidan Revolution". *Europe-Asia Studies*, V73/10: 1832-1856. DOI: [10.1080/09668136.2021.1912297](https://doi.org/10.1080/09668136.2021.1912297)
- PLOKHY, S. (2008). *Ukraine and Russia. Representations of the Past*. Toronto/Buffalo/London: University of Toronto Press.
- SOYSAL, C. (2022). *Russia's War on Ukraine: Implications and Prospects for the International Order*, Ankara: Orion Books.
- WENDT, A. (1999). *Social Theory of International Politics*. Cambridge: Cambridge: Cambridge University Press.

İnternet Kaynakları

CHAHARNYİ, O. (2021). "Lawmakers ask Zelensky to Return 'Hero of Ukraine' title to Bandera, Shukhevych". Erişim Tarihi: 30.12.2022

<https://www.kyivpost.com/ukraine-politics/lawmakers-ask-zelensky-to-return-hero-of-ukraine-title-to-bandera-shukhevych.html>

CNN Politics. (2023). "US announces \$1.2 aid package to Ukraine with Counteroffensive Looming". Erişim Tarihi: 31.05.2023

<https://edition.cnn.com/2023/05/08/politics/ukraine-aid-package-counteroffensive/index.html>

France 24. (2022). "US approves \$45 billion aid package for Ukraine". Erişim Tarihi: 06.01.2023

<https://www.france24.com/en/europe/20221223-live-russia-threatens-to-cut-oil-output-in-response-to-price-caps>

MEARSHEIMER, J. (2022). "John Mearsheimer on Why the West is Principally Responsible for Ukrainian Crisis". *The Economist*. Erişim Tarihi: 06.01.2023.

<https://www.economist.com/by-invitation/2022/03/11/john-mearsheimer-on-why-the-west-is-principally-responsible-for-the-ukrainian-crisis>

NBCNEWS. (2005). "Putin: Soviet Collapse 'a genuine tragedy'". Erişim Tarihi: 06.01.2023

<https://www.nbcnews.com/id/wbna7632057>

NOZHIN, V. (2023). "War in Ukraine: Why Bakhmut is the focus of one of the conflict's bloodiest battles". Erişim Tarihi: 30.05.2023

<https://www.euronews.com/2023/03/11/war-in-ukraine-why-bakhmut-is-the-focus-of-one-of-the-conflicts-bloodiest-battles>

EXTENDED ABSTRACT

This article evaluates Russia's war in Ukraine through Realist and Social Constructivist approaches. All theories have the capacity to make sense of some part of the social reality. However, the existing social reality becomes more revealing with the illuminating intuitions of different theories. Therefore, in the context of the Ukraine-Russia war, Realist and Social Constructivist international relations theories, which develop opposing arguments, are attempted to be explored in this study. These two theories have been specifically chosen since they bring very different analysis results from each other. Realism is used in this study, especially with its Neorealist interpretation. Constructivism, on the other hand, is employed to cohere in the context of the multiplicity of Anarchies. Therefore, I basically attempted to put Realist and Social constructivist theory in the context of the war in Ukraine in the light of the thoughts of John

Mearsheimer and Alexander Wendt. Thus, reaching two different theoretical contexts, structural and actor-oriented, this study offers the opportunity to discuss all dimensions of social reality in the context of war on an explanatory basis.

This work is divided into three parts. First, the historical origins of the Ukraine-Russia war are examined. The differences in the perspective of two contrasting historical narratives on the issue of identity have been revealed. This study emphasized that the historical legacy of today's conflict has provided us with intense opportunities to understand the present. In the second part of this study, the claims of the Neorealist Theory that hold the West responsible for the outbreak of the Russia-Ukraine War are emphasized. In the third part of this article, how the Putin administration's unique subjective security perception is formed through the Social Constructivist perspective is analyzed. In the conclusion part, the capacities of the two theories are discussed comparatively in the context of war to comprehend the social reality.

When evaluated historically, the definition of the Ukrainian identity emerged in the struggle of opposing historical narratives. While the Ukrainian identity is perceived as a part of the Russian identity in the Russian historical narrative, the Ukrainian historical narrative has been shaped by emphasizing the difference between the Ukrainian identity and the Russian identity. Language, religion and geography have also had important effects on the deepening of this difference. While Eastern Ukraine was under the hegemony of Orthodox Christianity, Russian and ethnic Russian populations, Western Ukraine was shaped under the hegemony of Catholic Christianity, Ukrainian and ethnic Ukrainians. The Dnieper River separates the sphere of influence of Ukraine and Russia, resembling a fault line. The process leading to war was built on this tense history. This article, which touches on the historically important processes and tension lines that opened up to the war from the Soviets to the present, has evaluated the war of Russia and Ukraine in a Realist and Social constructivist framework by making use of International Relations Theories.

In the context of realism, based on the views of John Mearsheimer, the argument is presented that NATO enlargement and various provocations of NATO push Russia into an existential threat perception and that Russia almost started a war to defend itself. While evaluating the structural conditions of the war from the perspective opened by Realism, an actor-oriented evaluation was made from a social constructivist perspective. In the actor-oriented Social Constructivist perspective, it is discussed that the Russian state elites, and especially Putin, took the initiative in the outbreak of the war. In other words, war has been evaluated as an elite policy choice. In the framework of the constructivist theory, it has been examined that choosing the war alternative is actually a subjective political choice rather than an objective security threat issue.

In the context of the Russia-Ukraine war, both theories provide significant insights into social reality, albeit arriving at contrasting conclusions. Structurally, Realist theory has important explanatory arguments in explaining war in terms of power politics. I believe that the

Ukrayna-Rusya Savaşı'nı Realist ve Sosyal İnşacı Teorik Çerçeve Analiz Etmek

constructivist theory better emphasizes that war is a matter of subjective choice. While acknowledging that NATO enlargement was a Western provocation, the alternative to war was a choice of the Russian ruling elite and the Russian established order. The war choice could not have been made by the Russian side, the issue of preventing China's hegemony, which is the priority of the USA, could have been placed on the agenda of international politics. As a result of the mistakes of both Russia and the USA and its Western allies, it was concluded that everyone lost, and Ukraine in particular suffered severely. As of the time of writing this article, the outcome of the war remains uncertain. Consequently, the author's expressed desire is for a swift resolution and the establishment of peace, as the war proves detrimental to all parties involved.